Број 2 У Новом Саду, у четвртак 4. јануара 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан дванута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 29

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У НОВОМ САДУ.

Да срачунамо!

Све што је год радила самостална странка на нашем народно-црквеном сабору, тежила је, да се сабор одгоди, да не ради.

То доказује опструкција. Док је трајало оверовљење саборских посланика, онда су говорили самостални посланици: „Скидајте то с дневног реда! И приступите законодавном раду. Видећете како ће брзо ићи.

Радикални посланици нису могли то учинити, јер саборски пословник прописује известан ред. Но кад је сабор радио и по 10 сати на дан, и свршио оверовљење посланика, онда је прешао на законодаван рад. Па мислите да су самостални посланици радили, као што су обећали? Боже сачувај! Онда су казали: Сав наш рад не вреди, док се не споразумемо најпре с владом и с владикама. И они изјавише да неће учествовати у том раду. И нису!

Тражили су да се сабор одгоди до Ускрса. И ти исти, који су тражили да се сабор одгоди до Ускрса, одједном изађоше на среду с предлогом: Нека сабор одмах, исте седнице претресе патријархову ствар. — Казали су и зашто то раде. Зато, што им „Застава“ пребацује, да они зато спречавају саборски рад, да не би могла доћи на ред патријархова ствар.

Дакле одмах! Ту су самосталци и опет тражили оно што не може. Не може одмах, али се може та ствар пожурити, док прође одборе. Да су радикали пристали да одмах буде, и свршили ту ствар, била би ствар незаконито свршена и патријарх би се извукао.

И сад говоре самосталци у свом листу, како им се жури та ствар. Из свега се види, да би ма у чему да натоциљају радикале, као што то раде од почетка сабора.

Да ли искрено пишу самосталци у патријарховој ствари, види се и из овог. Направили се, као да су заборавили што је било до сад. И веле не знају има ли дефраудације или нема. Има ли државних ствари или нема. А били су на сабору 1902. год. И жалосни би били политичари, да после седам година нису ни данас на чисто: у чему је ствар. Знају они то, као што то зна и цео свет, само траже вешта излаза. Хоће да га бране, да се народ не досети.

Или зар има жива човека ко верује, да је самосталној странци искрено до тога, да се праведно реши ствар патријарха Георгија. Ко је тај, нека се јави.

Радикална странка је водила рачуна о тој ствари, и она ће је и решити поред свију смицалица самосталаца. Та све на свету могло се рећи, само то не, да радикална странка забашурује нечисте ствари патријарха Георгија. То казују зато, да се ми од тог бранимо, па да то њима не добацујемо у лице. Али иде сабор! Иде онај сабор, кога су самосталци од почетка хтели да одгоде, а нису могли. И ту ће доћи и ствар патријарха Георгија.

Народна жалост

Сарајево, 29. децембра 1906.

На католички други дан Божића умро је гласовити Петро Петровић (Петраки). Ово је име било познато давно прије, него је почела народна борба, али од народне борбе постало је много познатије. У вријеме почетка борбе, он је био предсједник српске општине, а народни првак Глигорије М. Јефтановић потпредсједник. Ова два највиђенија грађана, не само у Сарајеву, него у целој Босни и Херцеговини стоје у бласком сродству, јер Петракина сестра удата је за Јефтановића. У почетку борбе указала су се двапута, и то један народни, а други не народни. На раскршћу ових путева стајали су ови људи и морали су бирати стазу, којом ће у будуће ићи. Познат је њихов избор, да је Јефтановић пошао трновитом народном стазом, а покојни Петраки пошао је не народном и преузео од владе комесаријат над српском општином. Овај корак донио је Петракију народно неповјерење, а Јефтановићу повећао добар глас у народу. Разилажењем ових двају првака настао је разлаз и њиховог сродства, јер је рођена сестра напустила сестринску љубав и презрела је брата Петракија. И кад је умро Петраки није му сестра опростила издајство народа, јер није ни над њега мртва дошла, јер јој није допустила љубав према изданом народу.

Непосредно послије смрти Петракија, дошао је суђени час и њој Јефталији Гл. Јефтановића, јер је и она на други дан нашег Божића, погођена срчаном капи, испустила своју племениту душу. Глас о смрти супруге омиљеног народног првака Јефтановића поразно је дијеловала на све грађанство, јер је свакога изненадила, тим више, што је племенита покојница два дана празника, са својом прирођеном милошћу примала честитања од најбогатијих и најсиромашних, те ни један сиротан није отишао из њене куће, коме није пружила поред утјешљиве ријечи и обилате материјалне помоћи.

Јучер је сахрањена покојница уз велико учешће народа. Поред српске школе и њеног наставничког збора корпоративно је судјеловала у спроводу пјевачко друштво „Слога“, која је и опјело пјевала; Српска женска задруга, Занатлијско удружење, друштво Побратимство, чиновништво срп. дион. штампарије, редакција „Срп. Ријечи“, многобројно сељаштво из околних села, највише војничке и цивилне власти, што је знак, да је покојница била љубљена у свима друштвеним слојевима. Тијело покојнице опојало је 9 свештеника у новој српско православној цркви, гдје је сарајевски свештеник Љубо Николић у лијепим и бираним ријечима оцртао врлине покојнице.

На гробу опростио се са покојницом, у име наставничког збора српских школа и цијелог грађанства Стево Калуђерчић, управитељ српских школа. У бираним ријечима изнио је врлине покојнице, споменувши њену челичну нарав, која је могла прогонства, која су чињена од стране окупаторке у вријеме народне борбе, на народног првака Јефтановића и његову кућу, стоичком мирноћом подносити. Споменуо је на њену љубав према народ ом покрету, јер јој није кроз десет година борбе додијало дочекивати и угошћавати народне депутације, које су долазиле њеном мужу. Васпитала је четири сина и двије кћери, али тако васпитала, да се може назвати мајка Граха.

Смрћу покојнице изгубио је миљеник и народни првак г. Јефтановић свога сапутника, који га је у животу пратио и бодрио на истрајни рад, на запарложеној народној њиви; изгубила су добра и честита деца своју милу и њежну мајку, а српски народ изгубио је најбољег члана свога, јер је покојница свуда народу у помоћ прискакала својим савјетом и помоћи.

Бог нека умудри народног првака Јефтановића и нека му помогне, да не малакше духом, јер његову помоћ још увијек треба српски народ у овим земљама, а покојници нека да вјечно насеље. — ш.

Стање у Србији.

„Берлински Локаланцајгер“ доноси следеће: — Српска влада непрекидно изјављује, да су све вести о Србији пуке измишљотине; она држи, да се те вести оснивају на интригама, које су наперене противу финансијске и железничке политике Србије. Ми смо од нашег нарочитог дописника, којег смо послали у Београд, добили овај телеграфски извештај: „Овдашњи владини кругови изјављују, да они истина немају поуздана доказа од куда потичу разне неповољне вести, али је министар председник Пашић с поуздањем означио, да је напад противу Србије с тога удешен, што Србија хоће с енглеским капиталом да гради трансбалканску железницу и фабрике, а на извесној страни — мисли се Аустрија — не би се желило, да у Србији преовлада уплив енглески и енглеске индустрије. Потоњим лажним вестима хтело се, да се Енглеска заплаши. — Вести о „измени“ дворског статута потпуно су неистините. Између краља и министра председника Пашића не постоји никакав неспоразум. И у скупштини није нико апанажи противан, која је и за време Миланова доба износила 360.000 динара. На питање министра спољних послова барона Ерентала односно државних набавака, рекао је министар председник Пашић, није још одговорено, али ће одговор гласити: концесије за концесије. Мешање у српске унутрашње привредне ствари начелно се неће трпити; набавке ће се вршити јавном утакмицом, на коју ће и Аустрија бити позвана, али без икаквог нарочитог повлашћења (приоритета)“.

Бал у српском двору.

31 децембра у вече био је у двору краља Петра велики бал који се сваке године приређује у очи Нове Године. На балу су били чланови краљева дома, цео дипломатски кор, страни конзули, чланови краљевске владе, бивши министри, генерали, државни великодостојници, краљева свита, дворски чиновници, официрски кор, чиновници и грађани. Принцева Јелена није присуствовала балу, пошто се бави на цетињском двору. На овај бал нарочито је допутовао енглески војни аташе. Све дворане краљевог двора биле су препуне многобројних званица. Бал је почео са колом „Србијанка“, које је повео Краљ са госпођом Н. Пашића, министра-председника. Игре су се низале до пола ноћи, када је краљ, окружен члановима свога дома, члановима владе, дипломатским кором и својом свитом пожелео гостима, народу Србије и целоме Српству срећну нову годину. Бурно одушевљено „Живео краљ!“ хорило се кроз престону дворану, и све споредне дворане. У том тренутку топовски пуцањ са београдске уврђаве огласио је почетак нове године. За тим се прешло у трапезарију а после бифе-а настао је други део игранке. Краљ се разговарао са својим гостима, а после 2 часа по поноћи, повукао се у своје одаје. Гости су се тек у 4 часа у јутру почели разилазити. У току јучерашњег дана примио је краљ многобројне честитке нове године.

Чудна оплакивања.

Читамо у „Политици“: Бугари су послали у Малеш Дамјана Грујева, да убија Србе. Грујева убију Турци. И сад ко је крив? Срби! — веле Бугари. Прекјуче су Бугари давали парастос Грујеву. Један од говорника, који је требо да ожали

покојника, рекао је, да је Грујев први отпочео борбу против Срба у Македонији и указао на изјаве српских листова (само „Малог Журнала“. — Ур.), да Срби жале што је Грујев погинуо од турске руке, а не од српске. Даље је рекао, да су Срби смртни непријатељи Бугара и да Бугари с њима неће моћи никад утврдити пријатељство. — Орган демократске партије, иначе познати србофобски лист, „Препорец“, који стоји у вези са комитетом за Македонију, позива владу, да Србији отворено изјави непријатељство. „Ако ће се крв већ проливати — вели „Препорец“ — боље је да то буде између редовне војске српске и бугарске, него између српских чета и бугарског живља у Македонији.“ Интересантно је забележити, да нам је све ово још опширније јавио бечки Коресподенц-Биро, који је иначе врло кратак.

Страна штампа о Србији.

Страни новинари, који су се бавили у Београду, написали су опширне извештаје о стању у Србији и у њима одлучно опровргли све оне неистине, које су последњих дана из по злу познатог извора проношене о Србији. Пошто су се на лицу места уверили о стању у Србији, и пошто су разговарали са политичарима из разних партијских група, они су — то сами признају — увидели, колико се недостојна кампања с планом води против Србије на страни. Они су — вели — захвални, што су позвани у Београд и што им се дала прилика, да раскидају сплет интрига против ове земље. Њихови су извештаји непристрасни и за Србију повољни. Са њиховим дописима упознаћемо наше читаоце.

Ц и т у љ а.

† *Вера Недељковићева,* — Из Чакова добијамо тужну вест, да је данас у среду преминула у цвету младости Вера Недељковићева, кћи нашег пријатеља Ваје Недељковића. Покојница је била веома образована и ваљана Српкиња. Покојници лака црна земља, а нашем пријатељу желимо да нађе утехе.

Холандски трговац у Београду.

Г. А. де Хоас, трговац из Ротердама члан једне велике трговачке фирме стигао је у Београд и отпутовао у Велику Плану и Јагодину. Он се интересује за извоз српских сточних производа.

Забава.

Светосавску бесједу приређују православни Срби коњички у Коњицу на савин дан 14. (27.) јануара 1907. г. у корист издржавања своје српско православне основне школе у дому св. Саве.

Избор пароха.

Пишу нам из Рац Милетића: — У четвртак 28. децембра обавили смо избор нашег пароха. Досадањи администратор наш Слободан Увалић добио је преко две трећине гласова. Наш изабрани парох је син Срдана Увалића, учитеља лалићског, давнашњег члана српске народне радикалне странке.

Двоглаво дете

У Барчу је ових дана жена једног оштрача родила чудну накаву. Родила је дете, које је иначе било правилно развијено, само је имало два врата и две главе. Једна је глава била нешто развијенија од друге. Наказа ова живела је три дана и јела је — сисала.

Изгорео мртвац на Божић.

У Србији, у селу Чајетини, у срезу златиборском, округу ужичком, 25. децембра прошле године, на први дан Божића, десио се несрећан и ваљда јединствен случај. — Савка (Сава), сестра почившег Младена Раковића (који је умро пре пет дана), умрла је у очи самог Божића и смештена је била у једну зграду, а ваљда због празноверице нису је сарањили на сам Божић. Како је уношена жар те кадили мртваца, а можда и од мртвачке свеће, која је била догорела, појави се пожар у згради у толикој мери, да чак ни мртваца нису могли спасти, већ је сва зграда па и мртвац у њој изгорео. — У околини влада веровање код мештана, да је ово нека казна Божија, јер се Сава није никако удавала, (сад је преко 50 година), а кажу да се није баш најбоље владала.

Порт-Артур

Без сумње ће интересовати читаоце, како сада изгледа Порт Артур. Зато ћемо се послужити писмом једног немачког трговца, које је упутио „Минхенским Новостима“. — Порт-Артур се налази још у ужасној пустоши. На пристаништу се виђа врло мали број Јапанаца и Китајаца. Возећи се на китајским кочијама са пристаништа, тај трговац је пролазио између гомила од рушевина и костура разрушених кућа. У европском кварту влада гробна тишина; никаква трага од трговине; сем неколико Европљана, који живе у тврђави, странци су били отерани, и Јапанци сад само раде на утврђивању стена. Немац се пео и на брдо 203, које је тако велику улогу одиграло за време опсаде и због чијег се пада Руси одлучили да капитулирају. На њему је видео, једне до друге, дуге ровове, у којима се одмара 25.000 Јапанаца. Близу форова 2 и 3 још се налазе на земљи људске кости, постављене рукавице, чизме, фишеклије, јапанске и руске качкете, све умрљано крвљу. Улица, која везује стару и нову варош, води на ратно пристаниште, у дну залива виде се руске торпедњаче, миноносци и оклопњаче. Међутим, највећи ратни руски бродови су извучени на површину воде и послати у Јапан. — На обали бливу крајње тачке транс-сибирске железничке линије, Јапанци су уредили војни музеј, у коме су скупљени свакојаки предмети, који су послужили за време опсаде, почев од малих пешачких пушака, па до огромних топова поморских и опсадних; као и мале ручне гранате и врло велике минске гранате, које су једним ударом уништавале бродове и форове.

ЛИСТАК.

Губернатор.

од Л. Андрејева.

(Наставак.)

У дугој шупи било је тамно и хладно, и убијени испод сурога покрова, лежали су у два правилна реда, као на некој необичној изложби: сигурно су се спремали за губернаторов долазак и наместили побијене у лепши ред, раме уз раме, лицем горе. Покров је покривао само главу и горњи део трупа; ноге као за пребројавање остале су да се виде — непомичне ноге, једне у рашљаканим и распарчаним чизмама и ципелама, друге босе и кољаве, те су се некако чудновато беласале кроз блато и прљило. Деца и жене били су смештени одвојено, у страну. И у томе се такође огледала жеља да буде што удобније посматрање и пребројавање лешева, и било је мирно — врло мирно за толику множину људи, и живи што дођоше нису могли одагнати ту тишину. Иза танке преграде од дасака обилазио је коњушар коња Види се да није ни слутио да има иза зида кога осим мртваца, јер је говорио коњу мирно и срдачно:

— Де, Хаволе! стој кад ти се говори.

Губернатор погледа на редове ногу; које су улазиле у таму и уздржаним басом, готово шапатом упита:

— Јамачно их је много!

Иза леђа његових појави се помоћник надзорников, врло млад, са ћосавим јегуљастим лицем и салутирајући гласно саопшти:

— Тридесет и пет људи, девет жена и троје деце, ваше превасходство.

Губернатор се љутито намргоди, а помоћник му салутирајући зађе за леђа. Хтео је још да губернатор обрати пажњу на столицу између лешева, која је била марљиво почишћена и лако посута песком, али је губернатор не примети, ма да је пажљиво гледао доле.

— Деце троје?

— Троје, ваше превасходство. Заповедате ли да се скине покров?

Губернатор је ћутао.

— Има различитих лица, ваше превасходство, понизно је наваљивао помоћник, и разумевши ћутање као одобравање и прешав изненада у гласан шапат, нареди:

— Иванове Сидориче, живо за тај крај, хајде!

С тихим шуштањем склизну кљаво сури покров и једно за другим помолише се беле пеге лица брадатих и старих, младих и голобрадих, која су била врло различита, али спојена међу собом оном страшном сличношћу коју придаје смрт

Ране и крв нису се готово нигде ни виделе, остале су негде испод хаљина, само се једном око, избијено са куршумом, неприродно и дубоко црнило и сузило нечим црним, што је у сенци личило на катран.

Већина је гледала, потпуно једним, белим погледом; неки су жмурили тако исто подједнако, а један је заклонио лице руком као од јаке светлости, и помоћника пећенички погледа на тога мртваца што квари ред

Губернатор је насигурно знао да су баш та лица била јутрос у гомили у рововима ближим њему; многе је гледао кад је разговарао с њима, али сад није могао да позна никога. То ново и заједничко, што им је дала смрт, учинило их је потпуно друкчијим. Лежали су мртвачки непомично, прилепљени уз земљу као кипови од гипса, код којих је једна страна равна, да би могли стојати! и у ту непомичност није могло да се верује као у неку обману.

(Наставиће се).

Брзојави „Застави“.

Стигли 3. децемра.

Државне жељезнице.

Будимпешта. Управа државне жељезнице почеће од петка опет да вози терете.

Из угарског сабора.

Будимпешта. Министар Апоњи одговорио је на говор посланика Мануа. Он рече, да га посланик Ману није добро разумео, кад је министар рекао да је у овој земљи Мађар господар, ту није мислио Мађара по племену него све држављане Угарске као политички народ. Ко неће да припада тој заједници сам се искључује.

ЈОШ СЕ МОЖЕ ДОВИТИ

Календар „Рад“

за 1907.,

ако се што пре поручи код

УПРАВЕ ДРУШТВА „РАДА“

у Руми.

Цена је календару 70 пот. 35 новчића а на више даје се рабат од 33⅓%. — Поручбине ће се одма отправљати.

АДВОКАТ

Др. ПАЈА ДРАКУЛИЋ

преместио је своју

АДВОКАТСКУ КАНЦЕЛАРИЈУ

из Сомбора

у Будимпешту

V. Mérleg utcza 4. (Grescham palota).

Прима заступства у парбеним и ванпарбеним стварима. 1762 2—2

Нова радња готових одела

Пантс Спанка у Новом Саду, дунавска ул. бр. 36. добила је огроман избор најмодернијег финог јесењег и зимског одела за мушке, женске и децу.

Цене ниске и утврђене

I. 1325 51—

МЕД! За чисту гарантовано у кантама од 5 кила франко.

Бројан К. 7-40.

Бројар: К. ШИЛЕР, Вел.-Бечкерек.

I. 1653 7—10

ВИНОВЕ ЛОЗЕ!

Бирани калеми са жилама 75 фор. по 1 хиљади бирани калеми без жила 35 фор. по 1 хиљади.

Г. Кунст

I. 1609 7—10 Каменица (Срем)

I-ва српска каменорезачка радња у ВРШЦУ.

Избор велики

КО ТРЕБА леп и јефтин споменик крст или пирамиду нек купи само код Србина

Светислава Кешанског у ВРШЦУ.

Израда слова вештачка.

I. 1233 30—30

Одговорни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Свет Милетића у Новом Саду